Obraz literatury z oblasti Jeseníků

Libor Martinek

Libor Martinek

Obraz literatury z oblasti Jeseníků

© Doc. PhDr. Libor Martinek, Ph.D.

ISBN 978-80-908130-4-5 (pdf)

Obsah

Úvod..... 1

1. Genius loci a literatura Jesenicka..... 7

2. Spisovatelé inspirovaní Jesenickem a autoři narození na Jesenicku..... 11

3. Čeští spisovatelé inspirovaní Jesenickem a Lázněmi Jeseník v meziválečném období..... 14

4. Epigramatika (pomníky v lázních Gräfenberk)..... 15

5. Němečtí spisovatelé z Jesenicka..... 16

6. Němečtí vlastivědní pracovníci se vztahem k Jesenicku..... 20

7. Próza s tematikou z Jesenicka v poválečném období..... 22

7.1 Příběhy s detektivní zápletkou z Jesenicka..... 29

7.2 Prózy s přírodní tematikou z Jesenicka a Jeseníků..... 30

7.3 Shrnutí..... 33

8. Zpracování folklorních látek z Jesenicka..... 34

8.1 *Jesenické pohádky a pověsti* M. Kubíčka v kontextu české literatury pro děti a mládež..... 42

8.2 Shrnutí..... 44

9. Spisovatel řeckého původu Sotiris Joanidis..... 45

9.1 Řecká menšina v České republice..... 45

9.2 K literární a vlastivědné tvorbě Sotirise Joanidise..... 48

9.3 Shrnutí..... 50

10. Básníci inspirovaní Jesenickem..... 52

10.1 Autoři střední a mladší generace z Jesenicka..... 58

10.2 Některé problémy ediční přípravy Sebraných spisů z autorské pozůstalosti P. Špangera..... 60

10.3 „K nebi stoupá dým / K zemi padá déšť“. K písňovým textům skupiny Priessnitz..... 64

10.4 Komiks Alois Nebel..... 74

10.5 Poezie mladých autorů z oblasti Jeseníků..... 78

11. Autoři inspirovaní Jesenickem a Jeseníky..... 80

12. Žeň graefenbergská – jediný jesenický samizdat..... 91

13. Významná knižní nakladatelství v oblasti Jeseníků.....94

14. Shrnutí studie Obraz literatury z oblasti Jeseníků.....96

15. Upozornění autora i editora.....97

Libor Martinek[1]

Obraz literatury z oblasti Jeseníků

Úvod

Prostorově-geografické vymezení tématu naší studie je v souladu se skutečností, že Jesenicko tvoří přirozený region, vzniklý historicky, jako jižní část niského knížectví, nikoli pouze administrativně územním plánováním.[2] Proto zdejší kultura a literatura měla po staletí ke svému rozvoji velmi podobné podmínky, které nebyly výrazně narušeny například industriální přeměnou kraje, jako tomu bylo třeba v oblasti západního Těšínska. Došlo však k radikální proměně v poválečném složení obyvatelstva. Dnes si tedy můžeme oprávněně klást otázku, zda je kultura v oblasti Jeseníků typická něčím, čím by se odlišovala od jiných regionů. Nutně nás musí zajímat, zda čeští spisovatelé, kteří profesně působili a zároveň literárně tvořili na Jesenicku po roce 1945, pociťovali potřebu uvědomění si kulturních a literárních souvislostí s kulturou a literaturou, jež do té doby v regionu již existovala.

Jak připomíná Felix Vodička, základem literární kontinuity je vědomí literárních souvislostí a aktivní využívání těchto souvislostí jako opory nové tvorby. Toto vědomí umožňuje čerpat z podnětů uložených v dílech minulosti a dovoluje chápat již vzniklou tvorbu nejen jako uzavřený celek, ale jako etapu nebo předpoklad k další činnosti. Vědomí souvislostí se neomezuje jen na spojitosti dané vztahem k tradici národní literatury, ale i vědomím souvislostí, jež jsou dány vztahem k jiným literaturám, tj. ke světové literatuře.

---

[1] **Libor Martinek** se narodil se 15. 1. 1965 v Krnově. Vystudoval Pedagogickou fakultu UP v Olomouci, obor čeština – hudební výchova (absolutorium v roce 1989), poté učil na Střední pedagogické škole v Krnově. Od roku 1993 byl odborným asistentem, od roku 2010 je docentem české literatury na Ústavu bohemistiky a knihovnictví Slezské univerzity v Opavě, kde v r. 2011 založil Kabinet literárněvědné komparatistiky. V r. 2012 byl jmenován mimořádným profesorem Vratislavské univerzity, kde přednáší dějiny české literatury na Ústavu slovanské filologie. Doktorát z dějin české literatury obhájil na FF Masarykovy univerzity v Brně v roce 2000, doktorát z dějin polské literatury v r. 2005 tamtéž, habilitace v r. 2010 tamtéž; od září 2012 působí jako mimořádný profesor bohemistiky na Ústavu slovanské filologie Vratislavské univerzity. Člen Obce spisovatelů ČR, Obce překladatelů ČR, Těšínsko-záolžského kola Hornoslezského literárního sdružení s centrem v Katovicích. Autor odborných publikací *Polská literatura českého Těšínska po roce 1945* (Opava 2004); *Polská poezie českého Těšínska po roce 1920* (Opava 2006); *Region, regionalismus a regionální literatura* (Opava 2007); *Życie literackie na Zaolziu 1920–1989* (Kielce 2008); *Současná česká literatura I/1* (Opava 2008); *Identita v literatuře českého Těšínska. Vybrané problémy* (Opava 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. I. díl. Od středověku po interetnické vztahy v literatuře 20. století* (Opava 2009); *Hledání kořenů. Literatura Krnovska a její představitelé. II. díl. Od národního obrození do současnosti* (Opava 2010); *Fryderyk Chopin v české literatuře* (Opava 2013); *Władysław Sikora. Monografie* (Opava 2015); *Identita v literatuře Těšínska. Monografie* (Kielce – Opava 2015), *Henryk Jasiczek. Monografie* (Opava 2016); *Óndra Łysohorsky. Monografie* (Vratislav 2016); *Wilhelm Przeczek. Monografie* (Vratislav 2018); *Paweł Kubisz. Monografie* (Vratislav 2020). Výběrová bibliografie je uvedena na webu Ústavu bohemistiky a knihovnictví. Od r. 2001 žije v Opavě. Tématy Martinkova literárněvědného a literárněhistorického zájmu jsou poválečná česká literatura, česká, německá a polská literatura ve Slezsku od středověku po současnost, literární teorie (se zvláštním zřetelem k polské literární teorii), komparatistika, regionalistika. Kromě historie české literatury se zabývá i česko-polskými literárními vztahy v minulosti a současnosti. Přednášel na několika univerzitách a vysokých školách v ČR, Polsku (Varšava, Poznaň, Katovice, Gdaňsk, Štětín, Vratislav, Lublin, Kielce, Čenstochová) pro studenty a také pro odbornou i laickou veřejnost v ČR, Polsku, SRN, Litvě, Keni, kde rovněž představil svou literární tvorbu.

[2] Jesenicko tvoří ze správního hlediska okres Jeseník, který pod tímto názvem vznikl v r. 1948 (dříve to byl okres Frývaldov) a trval do r. 1960, kdy byl sloučen se zábřežským a šumperským okresem v okres Šumperk, pak byl znovu obnoven k 1. lednu 1996. Od pojmu Jesenicko je třeba odlišit pojem Jeseníky, v jejichž masivech Hrubého a Nízkého Jeseníku se kromě okresu Jeseník nachází také část okresů Šumperk a Bruntál. Pod pojmem „oblast Jeseníků" chápeme širší region, tedy jak Nízký, tak Hrubý Jeseník, tedy Jeseníky, avšak do okresu Šumperk většinou již nezasahujeme.

Diskontinuita pak zpravidla neznamená jen negaci principu kontinuity, ale je cestou k nalezení kontinuity nové nebo obnovení kontinuity přerušené.[3]

Pojetí kontinuity či diskontinuity literárních procesů lze v tomto diskursu také vztáhnout k literatuře z Jesenicka. Po druhé světové válce zde dochází k radikální sociální a ekonomické proměně ve prospěch českého obyvatelstva, které v oblasti dosud nepředstavovalo většinu, neboť zde žilo převážně německé etnikum, jehož intelektuální elita se vyjadřovala v němčině. Proto nemůžeme uvažovat jen o kontinuitě a diskontinuitě literárního vývoje, jako spíše o přerušení a vzájemném nenavazování jazykově odlišných literatur (české a německé, ve středověku také latinské). Vědomí literárních souvislostí v regionální literatuře lze předpokládat ve vztahu k širšímu nadnárodnímu kontinuu i k vlastní literární a jazykově určené tradici. Pro literárního historika tato situace znamená, že si musí položit kvalitativně nové otázky při analyzování literárního vývoje na Jesenicku po druhé světové válce.

Na počátku systematického výzkumu regionální literatury jde o to buď postihnout vývoj literatury, která byla psána v regionu a k němu se zároveň vztahovala v prostorovém a námětovém rámci, nebo reflektovat literaturu vznikající mimo region, ale k regionu se zásadně vztahující, popřípadě kombinovat oba přístupy. Kompozice naší studie kombinuje přístup historický (chronologický), tematický a generační (například řazení autorů podle data narození tam, kde to bylo možné, naopak tam, kde to možné nebylo, preferujeme princip tematický).

Rovněž vztah spisovatele a regionu je velmi variabilní, proto je třeba autory regionální literatury rozdělit do několika typů a respektovat přitom funkční hledisko zařazení autora do regionální literatury a kultury. Zaprvé spisovatel z daného regionu pochází, žil nebo žije v něm, podrobně jej zná a ze svého pohledu pak tyto znalosti uplatňuje ve své vlastní literární tvorbě. Zadruhé autor z regionu nepochází, ale dlouhou dobu v něm žije, nezřídka ve svém díle uplatňuje moment srovnání, například porovnává podmínky původního a nynějšího bydliště apod. Zatřetí autor z daného regionu pochází, ale již dlouho v něm nežije. Při své literární činnosti však využívá poznatků ze života nebo historie regionu, ze vzpomínek na své dětství a dospívání. A konečně začtvrté autor, který daný region jen navštívil, ale určité události nebo poznatky jej zaujaly natolik, že je použil ve svém literárním díle.

Spisovatelé s užší vazbou na region ve své tvorbě mohou napomoci k poznání života, práce, minulosti i současných problémů daného regionu a tyto poznatky pak uměleckou formou zprostředkovávají čtenáři. Takto omezeně chápaný regionalismus v sobě skrývá i jisté nebezpečí uzavřeného pohledu na daný problém bez souvislostí s možnou aktuální situací v národní společnosti. Každé literární dílo je především autorovým subjektivním pohledem na svět a dění v něm, což se odráží v literatuře, kterou označujeme jako regionální.

Dalším metodologickým problémem je to, zda jde vůbec v případě literatury z Jesenicka o tzv. regionální literaturu. Ve *Slovníku literární teorie* Štěpána Vlašína a kol. se píše, že „regionální literatura vychází z původního francouzského *régional*, což v překladu znamená krajový či okrajový. V běžném pojetí zahrnuje všechna díla, v nichž se výrazným způsobem odráží autorův vztah k určitému kraji, k jeho zvláštnostem společenským, kulturním i jazykovým, k jeho etnické i přírodní osobitosti. V užším slova smyslu naopak zahrnuje tu literaturu, která slouží specifickým potřebám určité krajové oblasti a spoluvytváří tak místní kulturní život“[4]. Jako doplnění této definice regionální literatury bych ještě použil vymezení ze Zemanovy *Teorie literatury pro střední školy* coby „literární tvorbu spjatou tematicky, ale zpravidla také souvislostmi vzniku s místem spisovatelova narození, popřípadě

[3] Vodička, F. *Struktura vývoje.* Praha: Dauphin, 2. vyd. 1998, s. 162–164.
[4] Vlašín, Š. a kol. *Slovník literární teorie.* Praha 1984, s. 312–313.

pobytu, s jeho oblíbeným krajem – regionem.“[5] Regionální literatura může podle Zemana využívat k charakterizačnímu účelu zvláštností místního nářečí, popisovat obyčeje a další jevy lidové kultury. Dále může čerpat i z osobité lidové filozofie.

Máme tedy k dispozici dvojí vymezení regionu: širší, které bych nazval regionalismem koncepčním (ve smyslu vymezení komparatisty Zdeňka Hrbaty[6]) a užší, regionalismus partikulární, uzavřený, odpovídající specifickým potřebám a zájmům obyvatel regionu. Je nepochybné, že například díla Körnerova, Sládkové, Stehlíkové a Šuleřova region přesahují. Na druhé straně žijí na Jesenicku a v Jeseníkách autoři, kteří svým dílem region nepřekročili. Jsou zde i tvůrci, kteří zde žili či žijí, aniž se region v jejich tvorbě explicitně zobrazil (v případě dnes věhlasného divadelního režiséra Jana Antonína Pitínského, který 80. letech 20. století působil v dělnických profesích v Lázních Jeseník, kde pod svým občanským jménem Zdeněk Petrželka založil samizdatovou edici Žeň graefenbergská, v níž se však výhradně věnoval překladům polské poezie, dramatu a v menší míře i publicistiky[7]).

Další důležitý problém, který před námi vystupuje, je estetická a umělecká hodnota literární tvorby z Jesenicka a její zapojení do širšího literárního kontextu. Na Jesenicku ještě dlouhou dobu po roce 1945 nevznikala významná literární díla, kterým bychom mohli přiznat univerzální estetickou a uměleckou hodnotu. Bylo to dáno jak sociální a národnostní skladbou dosídleného obyvatelstva, tak kulturním a politickým životem v kraji. Srovnání se soudobou literaturou vznikající na Opavsku jako nejbližším kulturním centru v českém Slezsku nemá žádný význam. Důležitost takového srovnání se ukazuje teprve tehdy, zjišťujeme-li, nakolik je v literární historii lokální prvek identifikován jako negativní nebo pozitivní umělecká hodnota. (Tímto způsobem můžeme nazírat i tvorbu Petra Bezruče, jehož poezii lokální ukotvení neubralo na univerzální výpovědní hodnotě.) V literatuře vznikající na Jesenicku lokální prvek neměl tradici, začal se objevovat především po roce 1945 a vztahoval se výlučně k socialistické skutečnosti. Tvůrci, kteří se zde usadili po druhé světové válce, se snažili Jesenicko i Jeseníky znovu „pojmenovat“, což bylo o to složitějším úkolem, že zde nemohli vycházet z české národní folklorní tradice (jak to vidíme u autorů, kteří využívají například prvků beskydského horalského folkloru), ale jedině z tradice německé, k níž měli většinou ambivalentní vztah. Avšak lokální prvek, jak se ukázalo, byl často podřizován ideologické manipulaci, takže nakonec nemohl pojmout a unést celou komplikovanou, mnohoznačnou a mnohonárodnostní realitu poválečného Jesenicka. Navíc se často velmi shodoval s idejemi regionalismu v podobě, v jaké byl chápán a jedině tolerován za minulého režimu.

Kultura a literatura v českém Slezsku a průmyslové části severní Moravy plnila ve státní a stranické politice především funkce propagandistické. Dosídlené české, slovenské, řecké, rumunské, bulharské, ukrajinské a jiné obyvatelstvo různých, ale většinou nižších společenských vrstev[8] bylo na Jesenicku dlouhodobě podřizováno dezintegračním individuálním a skupinovým procesům stejně jako silné (a je třeba říct, že vcelku úspěšné) ateizaci s cílem, aby nevzniklo nebo se z přirozeného podvědomí skupinové paměti znovu

[5] Zeman, M. *Teorie literatury pro střední školy.* Praha 1992, s. 123.

[6] Hrbata, Z. Úvodem. In*: Román a „genius loci“. Regionalismus jako pojetí světa v evropské a americké literatuře.* Praha: ÚČL AV ČR, 1994.

[7] Srov. Martinek, L. Žeň graefenbergská Jana Antonína Pitínského, *Host*, 2004, č. 5, s. 39–40.

[8] Domovský původ poválečného obyvatelstva Jesenicka dodnes není řádně zpracován. Odkud dnešní nové obyvatelstvo Jesenicka pochází, to se dá velmi obtížně zjistit, přesněji řečeno, je to téměř nemožné. Existují sice záznamy, odkud jednotliví noví obyvatelé přišli, to však není vždy údaj jejich skutečného domovského původu, ale jen údaj místa, v němž předtím sídlili, třeba jen jediný měsíc, a domovský původ v místě, kde bydlili předtím, zůstává skrytý.

nezrodilo nějaké originální, vlastní a regionální a občanské společenství.[9] Státní a stranické orgány posléze interpretovaly a mnozí spisovatelé zobrazovali poválečnou realitu v pohraničí (příchod do pohraničí, zakládání zemědělských družstev, interetnické vztahy a další závažné společenské a kulturní skutečnosti) tendenčně, schematicky a nezřídka zkresleně. V sedmdesátých letech 20. století pak někteří interpreti místní literární tvorby uvažovali o jejím vztahu k třídně uvědomělému, socialistickému společenství obyvatel v pohraničním regionu.[10] Převažující (nikoli však nezbytná) tendence k falšování historie a současnosti, provozování literatury drobného socialistického realismu (s občasnou historicko-filozofickou tezí) znemožňovala plnou identifikaci autorů i příjemců s nově nabytou a osídlovanou krajinou, zároveň komplikovala nástup mladých uměleckých generací narozených již zde.

Je třeba vidět i tu skutečnost, že v období plánovaného hospodářství a ideologického dozoru nad kulturou a literaturou neexistovalo na Jesenicku ani v oblasti Jeseníků knižní nakladatelství a vydavatelství. Příležitostně byly vydávány některé publikace při místních, městských a okresních institucích státní správy, dnes zajímavé především z hlediska vlastivědy nebo lokální historiografie. Podobně tomu bylo i v případě novin a časopisů. Autoři žijící a tvořící na Jesenicku a v oblasti Jeseníků tiskli své práce, pokud významem svého díla přesáhli hranice regionu[11] nebo neupadli do nemilosti[12] (popřípadě zcela nerezignovali na zapojení do oficiálního literárního proudu z důvodů ideových a náboženských[13]), zpravidla v krajských kulturních a literárních časopisech, z nichž lze jmenovat Červený květ, který vycházel v Ostravě, Ostravský kulturní zpravodaj, později Kulturní měsíčník apod. Většinou se však omezovali na publikování v místním tisku typu městských a kulturních zpravodajů, vlastivědných sborníků, časopisů, příležitostných publikací (např. k výročím) atp.[14] (Připomenout je nutno ediční činnost řecké menšiny, jejíž časopisy a publikace pro poválečné imigranty, kteří k nám přišli v počtu zhruba 11 550 řeckých a slavomakedonských uprchlíků, byly tištěny zprvu přímo v Jeseníku, ale z jazykových důvodů nemohly oslovit českou čtenářskou veřejnost.[15])

Nejde nám o kritizování všeho, co vzniklo po roce 1945 v kultuře na Jesenicku a odehrálo se ve zdejším kulturně-politickém životě. Nebyla to také etapa politicky jednolitá

---

[9] Církevní události měly na Jesenicku před 2. světovou válkou velký kulturní význam. Dokladem silného náboženského cítění je tradice četných poutních míst zdejšího regionu, ať už menšího, lokálního významu nebo širšího, představovaného např. poutním kostelem Panny Marie Pomocné (dříve známým také pod německým názvem Maria Hilf podle zázračného obrazu, který je v něm uctíván) u Zlatých Hor. (Srov.: Dziedic, M. Miejsca pielgrzymkowe w śląskiej części Jeseników. In: *Śląski Labirynt Krajoznawczy*. Wrocław 1997, s. 60–88.) Vládnoucí strana však záměrně zpřetrhala dosud přetrvávající zbytky vztahů, kterými by se navazovalo na předválečnou tradici. Zdejší region se stal experimentálním terénem, kde komunistická strana rozvíjela svoje teorie budování socialismu. Oproti jiným územím měla výhodu, že zde již chyběly vztahy lidí k zemi - noví obyvatelé s ní nebyli svázáni minulostí. První překážka – německý živel – byla odstraněna odsunem. Vydávání dekretů na pozemky a budovy uvolněné po odsunu Němců bylo podmíněno jistou „poslušností“ straně a vládě. Jesenicko se stalo jednou z nejateističtějších oblastí v celé republice. Religiozita na Jesenicku je poznamenána společenským a politickým vývojem v posledních šedesáti letech. (Gális, R. *Církev*. [Výstup z průzkumu v rámci novinářské stáže Katedry žurnalistiky FF UP Olomouc v týdeníku Region v roce 1995.] V rukopise.)

[10] Srov.: Rafaj, O. Básník pozemské tíže. In: Dušan Cvek. *Všechno je blízko*. Ostrava: Profil, 1984, s. 124–134.

[11] To se týká básníků Jitky Stehlíkové, Miroslava Kubíčka ad.

[12] Na index se za tzv. normalizace v 70.–80. letech dostal jesenický, později šumperský spisovatel Miroslav Kubíček.

[13] Převážně v samizdatových periodikách otiskoval svou tvorbu šumperský křesťansky orientovaný básník a prozaik Zdeněk Gába.

[14] To je případ Josefa Zahradníčka, dlouholetého ředitele jesenického gymnázia, básníka, sběratele a upravovatele pověstí z Jesenicka, jeho manželky Vlasty Zahradníčkové, která překládala z polštiny básně Jarosława Iwaszkiewicze nebo Antoniho Słonimského, a také osud dalších básníků menšího významu.

[15] Srov.: Martinek, L. Příspěvek k problematice řecké a slavomakedonské emigrace v Československu a v České republice po 2. světové válce. In: *Slezský sborník*, 2003, roč. 101, č. 4, s. 470–481.

(například léta tuhého stalinismu anebo krátkého období uvolnění ve společnosti před rokem 1968), ani společensky stejnorodá. Rovněž rozhodování lokálních elit, počítaje v to spisovatele a kulturní pracovníky, musíme hodnotit z hlediska tehdy závazných systémových pravidel, což však neznamená, že bychom měli rezignovat na kritiku systému a spolu s ní na kritiku literárních děl nebo lokální slovesnosti obecně. V každém případě nastal čas k objektivnímu hodnocení zisků a ztrát z uplynulého období let 1945–2020 v literatuře z Jesenicka, která mladé generaci tvůrců evidentně nezanechala žádné fascinující nebo alespoň respektování hodné a autentické duchovní znaky, ke kterým by se nyní odvolávala buď přímo (citací), nebo skrytě (aluzí, parafrází či jiným mezitextovým navazováním). Vztah k minulosti v lokální kultuře je spíše ironický. Obáváme se, že mladá generace autorů na Jesenicku své literární předchůdce nezná a jejich díla nečte, a pokud ano, nezřídka se stávají předmětem pozdější parodie (například převyprávění obsahů novely Hermy Svozilové-Johnové *Zvláštní zážitek* a povídky Evy Kačírkové *Masožravé rostliny* Tomášem Vlazlem v jesenické revue Hlava[16]). Přitom v bývalém Československu vznikala významná díla s univerzálním charakterem na téma znovu osídlených regionů, díla, která interetnický aspekt reflektovala v rozporuplném, nezřídka milostném, vztahu existenciálně vykořeněných lidských subjektů nebo v dialogu hlavních románových hrdinů (jako je tomu například v románech *Adelheid* Vladimíra Körnera, *Boží duha* Jaroslava Durycha, *Soud nad Bábelem* Františka Křeliny).

Poezie původem jesenické básnířky Jitky Stehlíkové, krnovských básníků Dušana Cveka, Jiřího Daehna, Františka Antonína Šípka, šumperského básníka i prozaika Miroslava Kubíčka, kteří se často inspirovali Jeseníky, literaturu kraje přesáhla a přiblížila čtenářům mnohá půvabná místa Jeseníků. Stejně tomu bylo u řady básníků odjinud, kteří se krajem inspirovali ve své tvorbě jen příležitostně. Patří k nim taková jména jako Vítězslav Nezval, Jan Skácel, Ivo Štuka, Ludvík Vaculík a další.

V Jeseníkách, především v místních lázních, pobývali i zahraniční spisovatelé – například turecký básník Nazim Hikmet a několik významných polských autorů.[17] Zvláštní pozornost si zasluhuje německý básník, rodák z Jeseníku Rudolf Mayer-Freiwaldau i někteří další němečtí autoři.

Podobně je pro region významná tvorba autorů, kteří se věnují próze s přírodní tematikou z oblasti Jeseníků. Někteří prozaikové se odvážili zobrazit dramatické osudy života obyvatel v předválečném a poválečném jesenickém pohraničí. Patří k nim kromě Körnera Věra Sládková, Oldřich Šuleř, ale také Ilona Borská, Aleš Dostál, Pavel Hejcman, Tomáš Knopp, Milada Markalousová, Miloš Urban a další. Jsou zde i četní autoři, mimo region tzv. nezavedení, ale s jistým nepřehlédnutelným autorským potenciálem – prozaik řeckého původu Sotiris Joanidis, básníci Miroslav Kubíček, Jaroslav Režný, Petr Španger, Eva Fišerová, Jindřiška Fluksová a další. Připočtěme k nim ještě místní mladé autory, jako jsou Radek Kovář, Roman Musil, Filip Raif, jejichž tvorba prozrazuje určitý literární talent. Dokonce v písňových textech rockové hudební skupiny Priessnitz z Jeseníku vnímáme snahu o vytvoření novodobého mýtu této pozoruhodné oblasti.[18] A zpěvák i textař této skupiny Jaromír Švejdík se jako grafik (pod pseud. Jaromír 99) podílel spolu s prozaikem Jaroslavem

---

[16] Vlazlo, T. Herma Svozilová – Johnová. Zvláštní zážitek, *Hlava*, 2000, č. 2, s. 15; týž: Masožravé rostliny Evy Kačírkové, *Hlava*, 2002, č. 6, s. 21.

[17] Srov.: Martinek, L. Prameny živé vody. K jednomu univerzálnímu tématu v české i světové litratuře. In: *Język i literatura czeska u schyłku XX wieku. Český jazyk a literatura na sklonku 20. století*. Wałbrzych – Ostrava: FF OU – PWSZ w Wałbrzychu, 2001, s. 323–332; týž: Vincenz Priessnitz a uzdrowisko Gräfenberk w beletrystyce czeskiej i światowej, *Radostowa* (Starachowice, Polsko), 2002, č. 5–6, s. 25 a 33.

[18] Srov.: Martinek, L. Hudební „regionalismus“ skupiny Priessnitz, *Hlava*, 2001, č. 4, s. 15–17. [Studie o písňových textech jesenické rockové skupiny.]